

Ofenzivní operace v zastavěném terénu**(K článku „Operace vedené v zastavěných prostorech“ ve VR 4/2003)**

Ve stati VR 4/2003 „Operace vedené v zastavěných prostorech“ se autor podplukovník doc. Ing. Dušan Sabolčík, CSc., zabývá charakteristikou jednotlivých druhů osídlení, jejich vlivem na bojovou činnost a strukturu vojenských jednotek. Mimo jiné se zmiňuje o rozpracování této problematiky v bojových předpisech pozemních sil AČR.

Kapitoly o boji v zastavěném terénu jsou však ve výše zmíněných publikacích příliš obecné a velitelům jednotek nedávají konkrétní obraz o tom, jak přesně by měla příprava mechanizovaných jednotek na boji v zastavěných oblastech vypadat. V následujícím článku bych proto rád orientačně nastínil možné druhy operačních postupů při boji v zastavěném terénu a možné zaměření výcviku, který z těchto postupů vyplývá.

Z důvodu budoucího expedičního zaměření našich mechanizovaných jednotek, a s tím souvisejících operací na prosazení či udržení míru v rámci koaličních sil, se zaměřím spíše na ofenzivní činnost vojsk v zastavěných oblastech, třebaže i obrana osídlených oblastí je nedílnou součástí taktických nácviků pro boj ve městě. Otázka operací bezprostředně navazujících na ofenzivní akce v městském terénu, tzv. přechodné a stabilizační operace, je potom další samostatnou součástí problematiky boje v zastavěné oblasti.

Boj ve městě klade na vojenské síly velmi často odlišné požadavky, než-li je tomu při vedení bojové činnosti v otevřeném terénu (oblast integrace jednotek, palby a manévru, organizaci úderných jednotek či užití speciálního vybavení). Tak jako u všech dalších druhů útočných operací, musí velitel i v boji v zastavěných oblastech neustále udržovat schopnost své jednotky omezit pohyb protivníka a pomocí manévru ho dostat do nevýhodného postavení.

Ofenzivní operace v zastavěném terénu zpomalují tempo bojové činnosti, vyžadují metodičtější přístup k vypracování operačního plánu, omezují užití moderních zbraňových a komunikačních systémů, v neposlední řadě jsou větším rizikem pro živou sílu. Proto je nutné zvážit, zda-li je nezbytné zastavěnou oblast během bojové operace obsadit, nebo zda ji pouze uzavřít, obejít a pokračovat v dalším postupu. V tomto rozhodování hraje roli politický, kulturní či hospodářský význam sídla, možnosti a velikost sil protivníka nacházející se v této oblasti a její zasazení do terénu.

Pokud je rozhodnuto obsadit zastavěné oblasti, těžiště bojů se přenáší na pěchotu, která se stává hlavním činitelem při čištění budov, vyhledávání protitankových postavení, nepřátelských odstřelovačů či nástražných zařízení. Ostatní druhy vojsk slouží jako podpůrné prostředky pěchoty a jsou začleněny do tzv. úderných uskupení:

a) Ženíjní jednotky – vytvářejí alternativní vstupy do budov, likvidují nástrahy, odklízí trosky, zátarasý atd.

b) Dělostřelectvo – dělostřelecká příprava předcházející pozemnímu útoku musí být provedena v krátkém časovém limitu, po kterém neprodleně následuje útok. Plán dělostřelecké přípravy musí počítat s mnohými omezeními, která kladou zvýšené nároky na přesnost palby (přítomnost civilních osob, nemocnic, škol, historických památek atd.), navíc škody

způsobené dělostřeleckou palbou (trosky, rozvaliny, krátery) mohou způsobit zpomalení postupu vlastních vojsk.

c) **Obrněné prostředky** – působí jako podpůrný prostředek pěchoty, umísťují se v sestavě za postupující pěchotou a vyžadují její neustálou přítomnost pěchoty, která chrání tanky a BVP před pěchotou protivníka vyzbrojenou ručními protitankovými prostředky. Fatální chyby se dopustili Rusové v Grozném. Do města vstoupily silné tankové kolony bez dostatečného krytí vlastní pěchotou. Následná katastrofa, kterou způsobily rychle operující malé pěší oddíly čečenských bojovníků ruským mechanizovaným jednotkám, byla pouze logickým výsledkem mizerné plánovací činnosti ruského velení lpícího na nepružné taktice masivních úderů mohutných tankových vojsk. Nicméně obrněná vozidla jsou i přes své zřejmé slabiny (omezený výhled, zranitelnost proti útoku z horních pater budov atd.) užitečnou zbraní při krytí rizikového pohybu pěchoty mezi budovami či na otevřeném prostranství. Tankové či malorážové kanony jsou ve městě nevhodnější zbraní pro přesnou likvidaci ohnisek odporu protivníka (během tzv. izolační fáze) nebo prorážení alternativních vstupů do budov (během tzv. útočné fáze).

d) **Vrtulníky** – jsou užitečné zejména při vysazování útočných týmů v horních patrech budov. Zásada provedení útoku shora směrem do spodních pater by měla být při čištění vícepatrových budov v rámci možností co nejvíce uplatňována. Útok z horních pater směrem dolů nenutí protivníka k zoufalému odporu v nejvyšších patrech, odkud jsou omezené možnosti útoku, ale vytlačuje ho do okolních prostor budovy, kde již operují vlastní krycí síly.

První fází při obsazování zastavěné oblasti je tzv. izolace, kdy hlavním taktickým úkolem je odříznutí protivníka od jeho podpůrných zdrojů, znemožnění možnosti manévru a kontaktu s vlastními silami. Vedle pěších a mechanizovaných jednotek se této operace účastní i jiné specializované síly – průzkumné jednotky, týmy PSYOP, odstřelovači, dělostřelectvo a letecké síly.

Po dokončení izolační fáze přichází tzv. ofenzivní fáze. Postup izolace – útok (podobně jako palba – manévr) se užívá na všech stupních bojových jednotek.

Na úrovni brigády (praporu) rozeznáváme vedle tradičních způsobů útoku (obchvat, obejití, průnik, infiltrace, přímý útok) několik specifických druhů útočných operací:

1. **Technika vyhledání a úderu.** Užívá se v případě, kdy není jasná situace protivníka, který je oslaben a dezorientován, neschopen většího protiútku. Operační prostor je rozčleněn na menší úseky, které jsou postupně systematicky pročišťovány.
2. **Útok po jedné přístupové ose.** Tato technika se užívá při úderu na ohnisko odporu protivníka tehdy, pokud přístupové cesty nejsou dostatečně bráněny.
3. **Útok po více přístupových osách.** Pokud odpor protivníka je silný a velitel svazku potřebuje jeho odpor decentralizovat, a zároveň vyžaduje větší prostor k manévru, užije k útoku na protivníka přístupové cesty z několika rozdílných směrů.
4. **Izolace pomocí kordonu.** V případě, že velitel nechce podstoupit riziko intenzivního boje z blízka, izoluje větší část zastavěného prostoru a snaží se protivníka vytlačit do více otevřené oblasti, kde může být lépe zasažitelný přímou a nepřímou palbou.
5. **Obklíčení a obejití.** Tato technika se užívá v případě, kdy rychlost je pro postupující jednotky důležitým faktorem. K obklíčení je vyčleněna pouze malá část sil, zatímco jádro svazku postupuje kupředu. Takto izolovaná oblast se dobývá později, po skončení hlavní

útočné operace. Tento způsob boje využily s úspěchem britsko-americké síly při poslední válce v Iráku.

- 6. Útok na více uzlů najednou.** Užívá se v případech, kdy je nutné zabránit nepříteli v obsazení důležitých součástí městské infrastruktury (letišť, elektrárny, mosty, telekomunikační ústředny atd.). Tato technika útoku je charakteristická rychlým simultánním úderem na tyto izolované objekty a jejich následnou obranou. Pro tento druh akcí jsou vhodné vrtulníkové výsadky.

Během vyčišťovacích operací je nutné zabezpečit křídla útočné formace podél hlavní postupové osy obsazením ulic souběžných s hlavní přístupovou cestou a proniknutím hlouběji do křídel. Podřízené jednotky dodržují během postupu základní bezpečnostní opatření – pohybují se dlouhými přískoky mezi křižovatkami, při postupu striktně dodržují princip krytí a pohybu na jednotlivých úrovních, obrněná vozidla provádějící krytí postupující pěchoty musí být sama zabezpečena sesednutými vojáky.

Operace v zastavěné oblasti kladou vysoké nároky na velitele na nejnižších úrovních. Během operací v zastavěných prostorech jednotky na úrovni družstva či palebného týmu působí často nezávisle, provedení manévru větších jednotek v zastavěné oblasti je těžko proveditelné a těžkopádné.

Z toho vyplývá nutnost kvalitního výcviku jednotlivce v rámci týmu a družstva. Voják by měl znát základní techniky pohybu ve městě, zaujímání okamžitých střeleckých pozic, budování zpevněných palebných postavení, umístění kulometů, odstřelovačů nebo protitankových prostředků.

Důležitý je také výcvik střelby v tzv. obráceném gardu (střelba z levého ramene). Zároveň je nutná součinnost pěšáka s ostatními členy týmu a družstva. Do této oblasti patří nácvik techniky palby a pohybu, vstupu týmu či družstva do budovy, pohybu po chodbách, schodištích nebo křižovatkách, proniknutí do místnosti pomocí ručních granátů nebo naopak užití precizních vstupních technik v případě, že jsou v místnosti přítomny i nebojující osoby.

Je možné namítnout, že mnoho těchto dovedností spadá spíše do tréninkových programů speciálních a protiteroristických jednotek, než-li do výcvikových řádů mechanizovaného vojska. Speciální nebo protiteroristické jednotky však nemohou díky svému omezenému počtu obsadit a zajistit větší osídlené oblasti. Naopak, pro své úderné akce často potřebují asistenci běžných armádních jednotek pro zajištění oblasti v okolí hlavního cíle úderu. Takovým příkladem může být operace izraelské jednotky Sayeret Matkal na osvobození rukojmích na letišti v Entebbe v Ugandě. Tato operace si vyžádala podporu armádních výsadkových a horských pěších jednotek. Širší asistenci konvenčních armádních jednotek si vyžádaly i akce amerických speciálních sil v somálském Mogadišu a v Afghánistánu.

Důležitou zkušeností zůstává fakt, že podstatou úspěchu koaličních jednotek v poslední válce o Irák nebyla pouze mnohokrát zdůrazňovaná technologická převaha spojenců, ale také důsledná aplikace tradičních strategických i taktických postupů „bleskové války“, která v kombinaci s kvalitním výcvikem vojáků na té nejzákladnější úrovni zajistila protiirácké koalici vítězství.

Právě důkladný výcvik amerických a britských vojáků na úrovni družstva a čety (mj. také nácvik technik boje v zastavěných oblastech) se projevil ve vysoké kvalitě bojových operací spojenců v iráckých městech.

Výcvik vojáků v technikách boje v zastavěné oblasti nevyžaduje tak vysoké finanční náklady, jak by se mohlo na první pohled zdát. Opuštěných objektů vhodných pro tento druh výcviku má naše armáda dostatek. Nezbytné je ale zpracování jasných a podrobných výcvikových manuálů pro jednotky na úrovni čety a níže, vytvoření promyšlené koncepce mechanizovaného družstva a čety a vypracování standardních operačních postupů pro jednotlivé druhy bojové činnosti. Tyto vojenské předpisy by měly být základní pomůckou při nácviku bojové činnosti jednotek v poli i v zastavěných oblastech.

Nově upravená koncepce reformy ozbrojených sil ČR počítá se dvěma mechanizovanými brigádami s převážným zastoupením mechanizované pěchoty. Početní stav obou brigád nepřesáhne 5000 mužů (z toho pravděpodobně necelých 1500 pěšáků bude určeno k vedení bojové činnosti po sesednutí z BVP či OT). Pokud k tomuto množství připočteme několik set mužů z průzkumného praporu, skupiny speciálních sil a zásahových jednotek VP, dosáhne počet vojáků určených k přímé bojové činnosti zhruba 6000 mužů. Z toho pravděpodobně necelé 2000 budou tvořit bojovníci určení speciálně pro pěší boj. AČR bude tedy potřebovat vycvičit 2000 až 6000 mužů v základních dovednostech pro boj v zastavěném terénu.

Je otázkou, zda-li jsme schopni takové množství pro tento druh boje za současné situace kvalitně vycvičit.

Pprap. Mgr. Jan Štaf

Literatura:

Polní řády pozemních sil USA FM 3.06-11
FM 3.19-4
TC 90-1

